

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklesiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Henrici Valesii Annotationes In Librum Sextum Historiae Ecclesiasticae
Socratis Scholastici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

HENRICI VALESII
 ANNOTATIONES
 IN LIBRUM SEXTUM
 HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
 SOCRATIS SCHOLASTICI.

In Proœmium.

Pag. 299 **H**ῶτι κατὰ πλὴν παροιμίαν, τὸ ἀληθὲς ἐστὶ κερδόν. Tota hæc pericope defenda mihi videtur, quippe quæ sensum turbat. Aut si hic locum habet, rejicienda est ad calcem periodi, post vocem *μεγαλόθυμον*. Si cui tamen hoc displicet, sufficit expungere particulam ἢ, & ad sequentis pericopæ caput apponere.

ἄς ὁ δ' ἔλθῃ παρὰ αὐτοῖς. In comœdiis scilicet Menandri & aliorum. Idem etiam videre est in comœdiis Latinis Plauti ac Terentii, in quibus servi dominos suos nominatim appellare solent.

παρὰ δ' ἔν τὸ ἀξίωμα θέρμῳ. Male Musculus & Christophorus verbum θέρμῳ retulerunt ad ἰγῶν, quod præcessit. Atquirefertur potius ad vocem δ' ἔλθῃ. Alioqui oratio non satis cohereret.

καὶ τῶν ἰγῶν ἰσοεία κειθόμεν. Enallage, πρὸς τοῖς ἰγῶν τῆς ἰσοείας κειθόμεν.

In Caput Primum.

Pag. 300 τὸς ἔντος. Sozimus in libro 5. non Hunnos à Rufino sollicitatos esse scribit, sed Gothos & Alaricum. Idem quoque scribit Marcellinus in Chronico. Olybrio & Probino Consulibus, Rufinus Patricius Archadio Principi insidias tendens, Alaricum Gothorum regem, missis ei clam pecuniis, in festum Reipubl. secit, & in Graciam misit. Socrati tamen suffragatur Sozomenus. Nec ulla est inter supradictos auctores dissensio. Utraque enim Gentes Rufinus contra Romanos evocavit: Gothos primum duce Alarico: deinde fufis per Stiliconem Gothis, Hunnos quasi in Gothorum auxilium excivit, ut docet Claudianus in libro primo adversus Rufinum. Et in libro 2. idem clarius dicit his versibus.

cladem divisi in orbem,
 Dispositique nefas. Alii per terga ferocis
 Danubii solidata runnt, expertaque remos
 Frangunt stagna rotis. Alii per Caspia claustra,
 Armeniasque nives inopina tramite ducti,

A Invadunt Orientis opes, Jampascha fumant
 Cappadocum &c.

At Sigonius in libro decimo de Occidentali Imperio, ubi totam hanc Historiam diligenter exponit, de hac Hunnorum irruptione nihil dicit: quæ quidem ejus negligentia excusari non potest.

In Caput II.

Χειροθνηθεὶς ἢ ἀπὸς πλὴν &c. Hunc locum ita malim distinguere: *χειροθνηθεὶς ἢ ἀπὸς πλὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἰεροσολύμων ἐδρῶνιζε*. Id est, Ordinatarius igitur, ad Episcopatus functionem, in falso collocatur.

B ὑπατεῖς τῆς ἰζῆς, ἢ ἐπιτίλων. Scribendum est *τῶν ἐπιτίλων*. Leve mendum, sed quod ab interpretibus non animadversum, eos in gravissimum errorem conjecit. Sic enim veterunt, *Sequenti Consulatu, quo Rome Honorium Imperator & Constantinopoli Eutychianus Reipubl. administrarunt*. Verum *ἐπιτίλων ὑπατεῖας*, est Consulatum dare, seu edere ludos Circenses ob auspacia magistratus.

ὁ τότε τῶ βασιλείων ὑπαρχ. Male Christophorus Præfectum Imperatorum vertit; Cum veterere potius debuisset Præfectum Prætorii. Scribendum enim est *τῶ βασιλείων*. Similem errorem jam supranotavi in eadem voce. Fuit igitur Eutychianus eodem anno Consul ac Præfectus Prætorii; qui fere mos fuit illorum temporum, ut patet ex codice Theodosiano.

C

In Caput III.

τὸν ἐν τοῖς δικασθεῖσι. Non displicet conjectura, quæ olim mihi in mentem venerat, scribendum hic esse *τῶν ἐν τοῖς δικασθεῖσι*. Porro Joannem Chrylostomum Socrates quidem & Sozomenus causidicinam non exercuisse scribunt. Ajunt enim eum à Libanii schola digressum, cum jam in foro causas acturus esse crederetur, repente ad tranquillioram vitam se contulisse. Sunt tamen qui affirmant, eum causas actuisse aliquandiu. Idque innuere videtur epistola Libanii, quam refert Isidorus Pelusiota in lib. 2. epistol.

Per legitimos gradus promotus fit Cæsareæ, ut testatur Gregorius Nazianzenus in oratione funebri de laudibus ejusdem Basilii, vix credibile est, eum alibi quàm Cæsareæ factum esse Diaconum.

τὰ πάλαι συνδιόγοι. Chrysostrum familiariter vixisse cum Basilio constat ex libris Chrysostrum de sacerdotio. Sed quisnam fuerit Basilii ille, de quo in his libris loquitur Chrysostrum, incertum est. Socrates quidem hoc loco affirmat esse Basilium Magnum. Photius vero in bibliotheca Basilium Seleucientem Episcopum. Utriusque sententiam merito refellit Baronius ad annum Christi 382. Certe Chrysostrum initio ejus libri testatur, se & Basilium illum, de quo ibi loquitur, eosdem semper præceptores habuisse. Atqui Basilii quidem Magnus Athenis rethoricam didicit: Chrysostrum vero diu postea Libanium audivit Antiochiæ. Quod si Basilii Magnus is esset, quem Chrysostrum inter sodales atque amicos suos principem locum obtinuisse dicit, extarent hodie aliqua indicia ejus amicitiae in epistolis Basilii. Atqui ex tot ejus epistolis, quæ ad nos pervenerunt, nulla legitur ad nostrum Joannem data. Proinde assentior Baronio, qui Basilium illum sodalem Chrysostrum, ait fuisse Basilium Episcopum Raphanæ, vel certe Basilium Episcopum Bybli. Hi enim ambo fuerunt æquales Chrysostrum, quippe qui subscripserint Concilio Constantinopolitano.

Ζηνων ἐπίσκοπος. Ζηνων ἡ ἱεροσολύμων ἐπιπέπων. Nicephorus nescio quem auctorem secutus, Zenonem hunc Episcopum facit Gazæ seu Majumæ. Sed cum Zeno Episcopus Majumæ creatus fuerit regnante Theodosio, ut scribit Sozomenus in libro quinto capite 8. alius sit oportet ab illo Zenone, qui Chrysostrum Lectorem ordinavit, cum Chrysostrum Lector factus sit principatu Valentis Augusti, anno Domini circiter 370. Baronius vero in Annalibus Ecclesiasticis, ad annum Christi 382. Zenonem hunc à quo Chrysostrum Lector Antiochiæ est ordinatus, scribit Episcopum fuisse Tyri, eum, qui interfuit Concilio Constantinopolitano; & tunc absente Meletio Vicarium ejus fuisse in Ecclesia Antiochena. Qua quidem in re facile assentior Baronio. Sed quod Socratem ibidem reprehendit, qui Zenonem illum fuisse dixerit Episcopum Hierosolymorum, in eo perspicue fallitur. Neque enim Socrates Zenonem facit Episcopum Hierosolymorum; sed tantum ait, Zenonem Episcopum Hierosolymis redeuntem, ordinasse Chrysostrum Lectorem Antiochiæ. Profectus autem fuerat Zeno Hierosolymam, vel orationis causâ, ut mos fuit illorum temporum, vel ob aliquam Ecclesiasticam necessitatem. Verum hoc loco nascitur difficultas. Si enim Zeno Hierosolymis rediens, Lectorem Antiochiæ ordinavit Chrysostrum, necessario civitas ejus fuit Episcopus, longius remota fuerit oportet ab Hierosolymis quàm Antiochia, aut certe ad latus Antiochiæ sita. Quod de urbibus Tyro & Gaza dici non potest. Ambæ enim longe viciniores

sunt Hierosolymis quàm Antiochia. Alterius igitur civitatis Episcopus fuit Zeno iste, qui Lectorem Antiochiæ constituit Chrysostrum, Zenonis cujusdam Episcopi, qui Concilio Antiocheno interfuit sub Meletio, mentio firin epistola 69 Basilii Magni: sed sedis nomen non ascribitur. Scio Palladium in vita Chrysostrum scribere, eum à Meletio Lectorem esse ordinatum. Verum hoc ita intelligendum puto, ut à Meletio id factum esse dicatur, quod à Zenone factum est, ejus vices agente.

ὁ ἐὼν ἐπαγρίου. Hic est Evagrius, de quo supra locuti sumus. Sed quod ait Socrates Chrysostrum ab Evagrio ordinatum esse Presbyterum, parum probabile est. Nam si verum eo, quod ait Socrates, Chrysostrum mortuo Meletio à communione Paulini abstinuisse, quomodo Evagrii, qui successor Paulini fuit, ordinationem suscepisset? Præstat igitur sequi Palladium, Simeonem Metaphrastem & reliquos, qui Chrysostrum à Flaviano Episcopo ad Presbyterii gradum evectum esse scribunt.

In Caput IV.

Δυσφόρος τὰ στία προσέπει. Epiphanius pag. 109. Scholasticus vertit, quod turpiter manducaret. Quam interpretationem nemo, ut opinor, probaverit. Melius Nicephorus, ὃ τὸ δυσφόρος ἐστὶ τὸ εὐμαχόν, ἀδύνατον: ἢ τὸ στίβον ἐξοστὰ τὰ στία. Id est, & quod agrum haberet stomachum, hanc satis firmum ad coquendos cibos. Ego morosum ac difficilem in capiendo cibo interpretari malim, propter ægritudinem stomachi.

In Caput V.

καθεδρῆς ἐν τῷ ἀμῶν. Ex hoc loco apparet, Episcopos olim solitos non esse ex ambone seu pulpito concionem ad populum habere. Id enim tanquam singulare quiddam in Chrysostrum notat Socrates, quod verba facturus conscendere in ambonem consuevisset, ut à populo facilius exaudiretur. Ut plurimum autem Episcopi in gradibus altaris concionabantur. Id docet Childeberti Regis constitutio, quam Sirmodus retulit in tomo primo Conciliorum Galliarum, pag. 300. sed mutilam. Nos ex vetustissimo codice Corbeiensis lacunam ita supplemus. *Qualiter in sacrilegos Dei injuria vindicetur, nostrum est pertractandum. Et quia fides nostra, ut verbo de altario sacerdote faciente quæcunque de Evangelio, Prophetis vel Apostolo fuerit annuntiatum, in quantum Deus dat intellectum: ad nos quæritur monia processit &c.* Sensus horum verborum, quæ corruptissima sunt, hic est. *Quoniam questi sunt sacerdotes, dum sermones faciunt ad populum, banstrices per agros ambulare & populum ab Ecclesia revocare, idcirco jubemus &c.* Vide Baronium ad annum Christi 407. numero 17.

καὶ μέγαν συνμαρτυροῦν. ἐπιπέπων ἐπαγρίου. Pag. 109. In codice Florentino scriptum est ἐπαγρίου, pro ἐπαγρίου, quod magis placet. Hinc est, quod

In Caput VIII.

Pag. 313. Ἰσοδοῦ ἀντιοχείας πύλας. Nescio unde hæc hauserit Socrates. Constat enim primos omnium Flavianum ac Diodorum, regnante Constantio, psallentium choros Antiochiæ bifariam divisisse, & Psalmos Davidicos alternis canendos eis tradidisse: eamque rem primum Antiochiæ institutam, postea ad reliquas totius orbis Ecclesias dimanasse. Testatur id Theodorus in libro 2. Historiæ, cap. 24. Et ante illum Theodorus Mopsuestenus, qui iisdem temporibus vixit, quibus Flavianus atque Diodorus. Verba Theodori refert Nicetas in Thesuro orthodoxæ fidei, libro 5. cap. 30. Quamquam ea psalmodiæ species jam ante Flavianum atque Diodorum, à Syris videtur fuisse usurpata. Scribit enim Theodorus Flavianum ac Diodorum primos omnium eam psalmodiæ speciem, quas antiphonas vocant, ex Syrorum lingua in Græcam transtulisse: & omnium prope solos hujus rei auctores cunctis orbis partibus apparuisse. Quod igitur Syri diu ante Flavianum fecerant, Psalmos Davidicos linguâ Syriacâ antiphonatum canentes, id Flavianus ac Diodorus à Græcis Antiochensibus Psalmos Græce canentibus fieri instituerunt.

In Caput IX.

Pag. 314. τὴν ἡ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡρώδης δι' αἰτίαν τοῦ Ἰσοδοῦ. Præter hanc causam odii Theophili adversus Isidorum, duas alias causas refert Sozomenus in libro 8. cap. 12. Primam, quod testimonium dicere recusalset in gratiam sororis Theophili. Alteram quod Theophilum reprehendisset ob nimium studium in extitendis ædibus sacris, in quibus pecuniam Ecclesiæ dilapidabat, quæ in egenos potius erat conferenda. Et has quidem fuisse causas inimicitiarum Theophili adversus Isidorum facile crediderim, cum Socrates & Sozomenus id dilerte testentur. Non ideo tamen Ecclesiâ pulsus est Isidorus, sed damnatus Episcopali judicio ob Originis errores, quos fovebat, ut ex Palladio in Lausiaca pridem docuit Baronius.

ἡρώδης τῆς ἀρχιεπισκόπου. Sic Arfacius, qui Chrylostomo in Episcopatu successit, ἀρχιεπισκόπου dicitur in actis Synodi ad Quercum; & Martyrius quidam ἀρχιεπίσκοπος. Sozomenus hunc Petrum Archipresbyterum vocat. Porro id nomen honoris est non vetustatis. Episcopi enim ex Presbyterorum collegio eos, quos vellent, Archipresbyteros eligebant, ut docet Liberatus in Breviario, capite 14.

In Caput X.

Pag. 315. Ἐμὴ μὲν γὰρ ἐπιφανίω. Falsum est Epiphanium stultissime Anthropomorphitarum hæresi unquam addictum fuisse. Perstrictus quidem fuerat aliquando eo nomine à Joanne Hierosolymitano. Sed hanc calumniam refellit Hieronymus, & Epiphanius ipse in ea concione quam habuit Hierosolymis coram Joanne ipso, ut refert

A Hieronymus in libro ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani, & Baronius ad annum Christi 393. Quare nihil opus fuit, ut Theophilus se Anthropomorphitam sin ulares, ad captandam gratiam Epiphani. Imposuit omnino Socrati ac Sozomeno Origenista quispiam, fautor Ammonii atque Dioscori, qui hæc ipsis narravit. Solebant enim Origenista, hujus hæreticos crimen Catholicis à quibus condemnabantur, affingere, ut recte observavit Baronius.

βαρβάρων ἔσται αὐτὸς συνήγαγε πάλιν. Fallitur hic Pag. 316. Socrates cumque secutus Sozomenus, qui Alexandrinam Synodum, in qua Theophilus libros Originis unâ cum ipso Origene damnavit celebratam putat post Synodum Constantiæ ab Epiphanio congregatam. Atqui constat primum omnium Theophilum collecto Alexandriæ Concilio eam hæresin damnasse anno Christi 399. Quod factum est post multos super ea retractatus Episcoporum, qui eò convenerant, ut docet Posthulianus apud Sulpicium in dialogis de vita B. Martini. Post hæc Theophilus Synodum suam misit ad omnes Episcopos, & specialem ad Epiphanium misit Epistolam, rogans & exhortans, ut totius Insulæ Episcopis congregatis, ipse quoque eandem hæresin condemnaret, & Synodica suâ subscriberet. Exstat hodie hæc Theophili Epistola, à B. Hieronymo translata.

ἡρώδης τῆς ἀρχιεπισκόπου ἰσίδωρου. Delenda est particula καὶ. Porro Socrates numerum plenum posuit pro imperfecto. Atque ob hanc causam adjecit περιπέτοι, id est circiter. Sed si vere loqui velimus, detrahendi sunt ex hoc numero anni quinquaginta & amplius. Mortuus est enim Origenes anno Christi 252. ut ad Eusebium notavi. A quo anno usque ad annum Christi 399. quo damnatus est in Synodo Alexandrina, anni sunt centum & quadraginta septem.

In Caput XI.

Ὅτι καὶ ἡ βασίλισσα ἰδιοθέτα. Scribendum puto Pag. 317. ὅτι καὶ βασίλισσα. Nec dubito quin à Socrate ita scriptum sit. Certè Nicephorus ita dilerte scriptum habet ut emendavi. Apud Sozomenum vero legitur εἰσότης, quod idem est.

ἡρώδης κατ' ἀσθε. Totum hunc locum pessime vertentur Interpretes, ut ex collatione versionis nostræ lector perspicere poterit.

κατ' ἀσθε καὶ θορυβώσα. Id est, per filium suum adjurans. Antiqui per pignora sua jurare consueverant. Sic apud Virgilium:

Per caput hoc juro per spem surgentis Iuli. Pari modo, cum alios obtestari vellent, per illorum pignora, & quidquid charissimum haberent, eos obsecrabant. Ita igitur Eudoxia Joannem Chrylostomum tum allocuta est. Per hunc parvulum meum, ac spiritalem filium tuum, quem ego genui, quem tu è sacro fonte suscepisti, redi in gratiam cum Severiano. Certe Chrylostomus Theodosium juniorem è sacro fonte susceperat, ut hoc loco traicit Nicepho-

rus, ex Simeone Metaphraſte ut opinor. Porro Baronius hanc reconciliationem Severiani & Chryſoſtomi conſert in annum Chriſti 401. Vincentio & Fravito Conſulibus. Ego vero in annum ſequentem id conferre malim. Nam ſi verum eſt, tunc ſacro baptiſmo tinſtum fuiſſe Theodoſium, ut ſupra ex Nicephoro retulimus: quod certe admodum probabile eſt: neque enim Eudoxia filium ſuum in Eccleſiam Apoſtolorum introduxiſſet, niſi jam baptizatum: hæc Epiſcoporum reconciliatio anno Chriſti 402. contigerit neceſſe eſt. Natus eſt enim Theodoſius junior Vincentio & Fravito Conſulibus, qui fuit annus Chriſti 401. die 4. Idus Apriſes. Sic enim legitur in Chronico Alexandrino, & in Chronico Marcellini, quod edidit Onuſrius. Male in editione Sirmondi legitur tertio Idus Apriſes. Neque verò credibile eſt eum baptizari potuiſſe, niſi in Paſcha ſequentis anni. Si quis tamen contenderit eum paucis poſtquam natus eſſet diebus, baptiſmum ſuſcepitſe, ut videtur innuere Marcus in vita Porphyrii; concedamus id, ſi placet. Sed quis credat Theodoſium à matre adductum fuiſſe in Eccleſiam, & ad genua locatum Chryſoſtomi, priuſquam annum unum aut decem meſes expleſſet?

In Caput XII.

Kai diaconon χειροτονησας. Baronius Socratem hoc loco erroris arguit, qui dixerit Epiphanium Conſtantinopoli Diaconum ordinariſſe abſque conſenſu Epiſcopi illius civitatis. Fecerat id quidem antea Epiphanius in diœceſi Joannis Epiſcopi Hieroſolymitanis ut conſtat ex epiſtolis B. Hieronymi. Similitudine igitur nominis deceptus Socrates, & qui eum ſecuti ſunt, id ab Epiphanio factum eſſe crediderunt in Eccleſia Joannis Conſtantinopolitani. Hæc Baronius ad excuſandum Epiphanium excogitavit. Sed quis non videt cauſam non eſſe, cur Socratem mendacii arguamus in iis rebus, quas ipſe videre potuit. Quod enim jam ſemel factum fuerat ab Epiphanio in Palæſtina, cur Conſtantinopoli ab eodem poſtea uſurpari non potuit? Neque enim tantum ſcelus fuit in ordinatione Diaconi, quem Epiphanius nonniſi rogatus à multitudine adſtantium ordinavit.

Pag. 319. εν εχρω μω' τι λίζην. Proculdubio ſcribendum eſt εν εχρω, & paulo poſt lego εν εχρω &c. In codice Sfortiano ſcriptum eſt δοκον.

εν τοις ωσενις βιβλις ειπων. Aſſentior Chriſtophorono, qui pro ειπων legit ειως, & poſt hoc verbum ſinalem apponit diſtinctionem. Aliquid tamen amplius hinc deſiderari exiſtimo. Et poſt verbum ειως locum ira ſupplendum eſſe arbitror: εν ειπων, αποκομις ας τι βιβλιον &c. Quod confirmat Sozomenus ac Nicephorus. Sic enim habet Nicephorus: εν λίζω, και τι ωσενις εν χειρα μιαι των εις μεσον ποσων. Ita quoque legitur videtur Epiphanius Scholaſticus, ut ex ejus interpretatione colligitur.

ως βλασφημιας προσεχεν το ωσενις. In codice Sfortiano ſcriptum eſt ως βλασφημια &c. Atque ita in tuo Codice ſcriptum invenit Epiphanius Scholaſticus. Sic enim vertit, Sed quoniam detrahitores plurimis ſubrepentes, velus blaſphemiam reſpiciunt Origenem &c. Lego itaque, ως βλασφημια μη προσεχεν το ωσενις.

υστρον ως εν παλινοδιασθαμαζζ. Baronius ad annum Chriſti 402. Socratem hic mendacii & calumnia arguit, quod dixerit Methodium, cum Origenem antea probris appetiviſſet, poſtmodum ceciniſſe palinodiam, & laudes ejus prædicare in dialogo, cui titulus erat Xenon, ſive Hoſpitiuſ. Atqui contrarium feciſſe Methodium affirmat Baronius. Nam cum initio laudaſſet Origenem, poſtea deprehendiſſe ejus erroribus, eum infeſtatus eſt. Idque confirmat Baronius teſtimonio Eusebii, qui in libro 6. Apologia pro Origene, ita ſcribit: Quomodo auſus eſt Methodius nunc contra Origenem ſcribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus eſt dogmatibus. Quem Eusebii locum adducit Hieronymus in Apologia adverſus Ruſinum, ut doceat ſe idem feciſſe, quod Methodius antea feciſſet. Eusebius tamen in loco citato aperte non dicit Methodium fuiſſe antea locutum pro Origene. Neque enim dicit, qui hæc & hæc de Origenis locutus fuerat dogmatibus: ſed tantum, locutus eſt: quod in utramque partem accipi poteſt. Non igitur mendacii accuſandus eſt Socrates.

εν τω διαλογω ω εντηρα ενωτα. Methodius libros ſuos fere in dialogorum morem conſcripſerat, ut apparet tum ex ejus convivio, quod nuper editum eſt à duobus viris doctiſſimis; tum ex libris de Reſurrectione, quos adverſus Origenem conſcripſerat, ex quibus excerpta quædam proferit Epiphanius. Talis etiam ſuit dialogus ejusdem, cui titulus erat Xenon, id eſt Hoſpitiuſ, in quo hoſpites diverſantur. Ut enim παρθενων eſt domicilium virginum, ita Xenon domicilium hoſpitiuſ. Ejus libri mentio fit apud Photium in Bibliotheca, in excerptis ex Methodii libro εν ημετων, ubi legitur: εντι το μη βδληντι το αγιον τοις κυσιν, μηδεν τας μαργαριτας υμων εμπροθεν τ χοιρων, μαργαριτας εν η Xenon τα μυσικωτερα τ θεοδωτου φησιν οια ενλαμβανοντα μαθηματα χοιρας &c. ε μεγας μεθωδου φησιν.

Quem locum peſſime vertit Interpres. Sic autem vertendus eſt. Locum illum Evangelii, nolite projicere ſanctum canibus, ita exponente Xenone, ut margarita quidem ſint arcana Divina ſapientia myſteria, porci vero &c. Sanctus Methodius dicit &c. In hoc igitur dialogo, cui titulus erat εν ημετων, quidam inducebatur Origeniſta, Xenon nomine, adverſus quem diſputabat Methodius, non ſuo nomine, ſed ſub alia perſona, ut Photius in iisdem excerptis teſtatur. Ex his apparet dialogum illum Methodii, quem Xenonem vocat Socrates, eum ipſum eſſe quem Photius εν ημετων inſcribit: & Xenonem non pro hoſpitiuſ, ſed pro perſona potius dialogi accipiendum eſſe. Sed objiciet quiſpiam, in illo dia-

Iogo qui Xenon inscribatur, Origenem à Metho-
 dio summis laudibus exornatum fuisse : in
 dialogo vero *ἑξ ἡμετέρων*, Centaurum à Metho-
 dio appellari. Sic enim in excerptis Photii legi-
 tur duobus locis. Respondeo fieri posse, ut Me-
 thodius initio quidem Operis illius Origenem
 perstrinxerit; in fine vero aut in progressu eju-
 dem Operis quasi palinodiam canens, summis
 eum laudibus affecerit. Si quis tamen pertinacius
 contendere voluerit, dialogum Xenonem diver-
 sum esse à dialogo *ἑξ ἡμετέρων*, tum dicendum e-
 rit *ἕνα* non esse nomen proprium ullius viri,
 sed totam Origenis scholam potius designare, in
 qua auditores ac discipuli ex diversis orbis parti-
 bus profecti versabantur. Quod quidem verius
 puto. Certe si *ἕνα* nomen esset proprium, ac-
 centum haberet in penultima.

In Caput XIV.

Ἰωάννης ἐκ ἀγανάκτησεν. Nimis abruptum est
 hoc exordium, præsertim cum præcesserit digres-
 sio illa de Origene. Itaque scribendum puto: *ὁ
 ἰωάννης*: & paulo post: *ὁ δὲ, ἐκ ἰσθῆ ἕδῃ συμμένει
 αὐτῷ*.

Pag. 321. *πάλιν πρὸ αὐτῶν*. Scribendum puto *πάλαι τὲ
 licet* reclamantibus libris. Opponitur enim ei,
 quod sequitur, *ἔτι νῦν* &c.

ἐπιζῶ σὲ μὴ ἐπιθῆναι. Magis placet lectio co-
 dicis Florentini *ἐπιζῶ μὴ ἐπιθῆναι τῆς σαυτῆς πα-
 τριδος*. Nam si *ἐπιζῶ σὲ* legeretur, dicendum
 esset, *τῆς σῆς πατριδος*. Cum igitur *σαυτῆ* lega-
 tur in omnibus libris, apparet legendum esse *ἐπι-
 ζῶ*. Id est, *noli sperare ὅτι Epiphani te in patriam
 esse venturum*. Porro has prædictiones Epi-
 phanii & Chrysofomi, merito Baronius ut fa-
 bulosas & commenticias irridet; certe Socra-
 tes pro veris ac certis non refert: & sanctis ho-
 minibus ac sacerdotibus profus indignæ esse mi-
 hi videntur.

ἀπίων ἐτελεύτησεν. Conflictum quidem illum
 inter Epiphanium & Chrysofomum Baronius
 refert anno Christi 402. Sed de obitu Epiphanii
 non assentitur Socrati ac Sozomeno & reliquis
 scriptoribus, qui Epiphanium paulo post, cum
 in patriam reverteretur, in itinere mortuum esse
 tradunt. At Baronius annum, quo obierit Epi-
 phanius ignorari dicit. Quod quidem satis mi-
 rari non possum. Cum enim in præcedenti nar-
 ratione conflictus illius, qui fuit inter eximios
 viros, Socratem sequatur ac Sozomenum, quid
 causæ est cur in obitu Epiphanii ab illis dissen-
 tiat? Falli quidem poterunt in prædictionibus
 mutuis Epiphanii & Chrysofomi referendis.
 Neque enim satis constat, utrum sibi mutuo ista
 prædixerint. Verum ea, quæ utrique contige-
 runt, certissima sunt, nec ignorari poterunt à
 Socrate atque Sozomeno, quorum hic Salami-
 nius fuit, cujus urbis Epiphanius erat Episco-
 pus: uterque vero Epiphanii temporibus propè
 æqualis. Horum igitur testimonio constare de-
 bet, Epiphanium mortuum esse exeunte anno
 Christi 402. vel certe initio anni sequentis, ante
 Synodum adquercum. Docet id Theophilus
 in epistola ad Hieronymum, quam idem Hiero-

nymus præfixit Paschalibus epistolis Theophili
 à te in Latinum sermonem convertis. In eadem
 epistola Theophilus de Joanne Chrysofomo
 jam damnato ita scribit: *Sed ille ut cætera eius
 flagitia taceam, Origenis in suam accipiens fa-
 miliaritatem, & ex his plurimos in sacerdotium
 provehens, atque ob hoc scelus beata memoria ho-
 minem Dei Epiphanium, qui inter Episcopos cla-
 rum in orbe sicut effulsit, non parvo merore con-
 tristans, meruit audire. Cecidit, cecidit Babylon.*
 Ubi vides Theophilum de Epiphanio loqui jam
 mortuo, quippe quem beate memoriæ homi-
 nem appellat, & ante damnationem Chrysofomi
 mortuum esse significat.

In Caput XV.

Τὸ ὄνομα βασιλῆος. Mallem scribere *τὸ τοῦδ* Pag. 322.
ἔτι βασιλῆος ἐκείνου ἀπὸς ἄγμα. Porro Chryso-
 stomus profus contrarium dicit in epistola ad
 Innocentium. Ait enim Imperatore mandasse
 Theophilo, solus ut veniret Constantinopolim,
 causam dicturus: illum autem eò venisse cum
 plurimis Episcopis. Conciliari tamen hæc inter
 se possunt, si dicamus Imperatorem, initio qui-
 dem hæc mandasse Theophilo, cum monachi
 ipsum adissent. Postea vero impulsus ab Eudo-
 xia uxore, quæ Joanni infensa erat, iussisse, ut plu-
 res secum Episcopos ex Aegypto adduceret.

ἀγὼν ὁ ἀποκαλῶν. Multulus inflexibilem ver-
 tit, Christophorus contumacem. Ego inexo-
 rabilem interpretari malui. Ad genua enim ad-
 volvimur eorum, quos rogamus.

παροῖσθαι. Scribendum est *παρορραφῆ*, Pag. 323
 quod est verbum juris civilis. Nam *παρορραφῆ* est
 exceptio. Est autem exceptionis species, Judi-
 cum recusatio.

Ἐπὶ τὸ μισημερον τῶν ἡμετέρων. Joannes
 Chrysofomus in epistola ad Innocentium, testa-
 tur se sero jam vespere conjectum esse in navi-
 gium & abductum in exilium. Quare Baronius
 ad annum Christi 403. Socratem errorem arguit.
 Verum si verba Socratis attentius expendamus,
 ea nequaquam à Chrysofomi narratione dissen-
 tire reperimus. Nam Socrates tantum ait, Jo-
 annem Chrysofomum circa meridiem tradidisse
 se ministris Imperatoris: Poterunt ergo mini-
 stri Imperatoris eum usque ad vesperam detinere
 sub custodia, quo sub noctem occultius abduce-
 retur in exilium.

In Caput XVI.

Εὐθὺς μὲν πρὸ ἰωάννου καθάρσεν. Immo ante-
 quam Joannis causa examinaretur, id factum esse
 ait Sozomenus.

ὅτι ἀπὸ τῆς. Hujus oppidi nomen variè scribi-
 tur. Prænetum vocat Hierocles, Theophanes,
 Cedrenus ac Nicephorus, & Moschopolus. At
 Sozomenus Pronetum appellat. Apud Step-
 hanum *ἀπὸ τῆς* dicitur. In tabula Puingerorum
 dicitur Pronetio.

ὅτι παρορραφῆ ὁ καλεῖται. *παρορραφῆ* di-
 cebantur prætoria, seu prædia, quæ ab urbe lon-
 gius distabant, ut in annotationibus ad Eule-
 bium observavi, quæ Latini interdum vocant
 suburbana. Quare fallitur Otzelius in thesauro
 Geogra-

Geographico, qui Marianas suburbium esse Constantinopolis existimavit, cum sit villa, à conditore ita dicta. Sozomenus eam villam tunc in dominio Eudoxiæ Augustæ fuisse dicit.

In Capite XVII.

Pag. 325. Κατὰ πλὴν χειροβίαν. Scribendum est procul dubio τὰ κατὰ πλὴν χειροβίαν ἱεροκλείδου, ut legitur apud Georgium Alexandrinum in vita Joannis Chrysoptomi.

Ἰδὲρον Ἰστρον μὲν πλὴν θεοφίλου φουλοῦ ἐτελεύτησε. Diocorus Hermopoleos Episcopus ante Synodum, quæ ad Quercum celebrata est, jam è vivis excesserat: nec in Martyrio, quod est ad Quercum sepultus est, sed in Basilica S. Mocii, ut testatur Sozomenus. Erat autem Basilica S. Mocii Constantinopoli, ut docet Procopius aliique. Quare fallitur Socrates, qui Diocoro tribuit id, quod fratri ejus Ammonio potius conveniebat. Ammonius enim cum Synodus ad Quercum convocaretur, in morbum delapsus est. Cumque ad Quercum trajecisset, paulo post abiit è vita, & in monasterio ejus loci splendendam meruit sepulturam, ut tradit Sozomenus.

In Capite XVII.

Pag. 326. Ἐυθεΐας ἀνδρείας αἰσῶ ἀρροῦς. Marcellinus in Chronico id factum refert Theodosio Juniore & Rumorido Consulibus, qui fuit annus Christi 403. Eudoxia Arcadii uxoris super porphyreticam columnam argentea statua juxta Ecclesiam posita hætenus sistit. Idem quoque scribit Theophanes, qui statuam illam erectam fuisse ait in loco, qui Pittacia dicitur, juxta Ecclesiam sanctæ Irenæ: & in ejus dedicatione Præfectum urbis, qui Manichæus erat & Semipaganus, plebem ad plausus & choreas ac tripudia excitasse, ita ut Divinum officium in Ecclesia tranquille peragi non posset, obstrepente saltantium multitudine. Baronius tamen dedicationem hujus statuæ confert in annum Christi 404. Sed cum Marcellinus Comes in Chronico id discrete referat Consulatu Theodosii Junioris & Rumoridi, tutius existimo ejus sententiam sequi, modo id post Synodum ad Quercum, & post primam damnationem Chrysoptomi factum esse dicamus, id est sub exitum anni 403. Idque confirmat Socrates. Subditenim paulo post, instante jam natale Domini, Arcadium mandasse Joanni, se non posse ad Ecclesiam accedere. Atqui Joannes deponitur est paulo ante Pascha, anno Christi 404.

Βεῖζων Φιλίππων ἦ ἐν Σπάρτη. Hic Briso alius esse videtur à Bifone Episcopo, quem unum ex discipulis Joannis Chrysoptomi fuisse scribit Cedrenus. Videtur autem Socrates Philippo hoc loco posuisse pro Philippopoli. Nam Philippopolis Thraciæ urbs est notissima. Philippi vero civitas est Macedoniæ.

Pag. 327. ἀλλὰ πλείους ἢ ἰωάννη. Baronius ad annum Christi 404 Socratem mendacii arguit. Nam in Synodo ad Quercum triginta sex tantum Episcopi Chrysoptomum damnaverant: ex quibus

novem ac viginti erant Ægyptii, reliqui ex diversis provinciis, ut refert Theodorus apud Palladium in dialogo de vita Chrysoptomi, idque ex actis Synodi ad Quercum. Cum autem postea revocatus fuisset Constantinopolim, à sexaginta quinque Episcopis receptus fuerat in communionem. Aut igitur falli Socratem necesse est, qui Chrysoptomum à pluribus damnatum esse dixerit quàm susceptum ac restitutum: aut Palladium falli dicendum est. Nisi forte hæc inter se conciliare quis ita velit, ut dicamus Leontium Episcopum simul hic numerasse suffragia Episcoporum, qui in utraque Synodo, tam ea, quæ ad Quercum, quàm quæ Constantinopoli celebrata est, Joannem Chrysoptomum condemnarunt. Et si enim tunc cum hæc dicebat Leontius, Episcopi qui in Synodo Constantinopolitana aderant, nondum sententiam tulissent adversus Chrysoptomum, Leontius tamen, qui eos in senfus esse sciebat Chrysoptomo, de illorum suffragiis minime dubitabat.

ἀλλὰ τὴν ἀρετῶν ἦν ἐλεῖν. Idem scribit Palladius à defensoribus Joannis Chrysoptomi responsum fuisse, adversus Canonem Antiocheni Concilii: eum scilicet conditum esse ab Arianis Episcopis. Sed hanc defensionem Adversarii Joannis Chrysoptomi rejiciebant, afferentes canonem illum ab Episcopis Catholicis statutum fuisse. Cumque Elpidius Episcopus, qui à partibus stabat Chrysoptomi, ipsos urgeret, ut formulæ fidei ab iisdem Episcopis tunc promulgatæ subscriberent, coram Imperatore responderunt, paratos se esse ad subscribendum: sed rem in aliud tempus distulerunt. Quid ergo de hac questione statuendum est? Athanasius quidem in libro de Synodis, Synodum illam Antiochenam cum sua fidei formula prorsus rejicit, tanquam ab Arianis celebratam, eo consilio ut Nicænam fidem everterent. Verum Athanasio, qui in sua causa testis idoneus esse non potest, opponimus primo Hilarium, deinde Julium Papam, postremo Orientales omnes & Occidentales, qui Synodum illam tandem uno consensu susceperunt. Certe Hilarium in libro de Synodis eam prorsus admittit, & fidei formulam in ea Synodo conscriptam, tanquam utilem ac necessariam commendat, ob hæreses, quæ post Nicænum Concilium exortæ fuerant. Sed & Julius Papa Synodicam epistolam scripsit ad omnes Episcopos, qui in ea Synodo erant congregati; inter quos erant Eusebius, Narcissus, Theodorus & Maris. Eam epistolam integram refert Athanasius in Apologetico. In titulo autem epistolæ & in corpore, eos dilectos fratres appellat Julius; nunquam profecto id facturus, si illos pro Arianis habuisset. Cur autem eos habuisset pro Arianis, qui nullius adhuc Synodi sententiæ damnati fuerant; & inter quos plerique erant Nicæni fidei acerrimi defensores, quod nec Baronius negat. Cujusmodi fuit Dianus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, qui primo loco nominatur à Julio: de cujus laudibus peculiaris existat epistola Basilii Magni. Denique Orientales omnes Synodum illum pro Catholica amplexi sunt, ejusque regulas in Codice canonum retulerunt, brevi post tempora Joannis Chry-

sofomi, ut patet ex Concilio Chalcedonensi. Tandemque Occidentalis Ecclesia canones illos à Dionysio Exiguo in Latinum sermonem conversos, paulatim admisit. Licuit tamen temporibus Joannis Chrysofomi eos repudiare, quippe qui communi totius Ecclesie consensu nondum recepti essent, nec ab Ecclesia Romana adhuc admitterentur. Certe Innocentius Papa in epistola ad Clerum Constantinopolitanum quam refert Sozomenus in lib. 8. nullatenus eos canones admittit.

χρὴ ἀθανάσιον καθεύλον. Christophorus de Episcopis, qui in Antiochena Synodo confederant hæc dici curavit à Socrate. Malim tamen hæc intelligere de Episcopis, qui tunc adversus Joannem Chrysofomum congregati erant Constantinopoli. Atque ita hunc locum cepit Epiphanius Scholasticus & Musculus. Nam Epiphanius quidem ita vertit, *Non intelligentes, quod dum hac regula uterentur, Athanasium quoque deponerent.* Musculus vero feliciter interpretatur hoc modo: *Nec cogitantes, non Joannem se modo, sed & ipsum Athanasium hoc canone utentes deponere.*

μὴ δὲ ναυῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἰλθεῖν. Christophorus hæc de Joanne dici existimavit, cui liberum deinceps non esset in Ecclesiam ingredi. Ego tamen de ipso Imperatore id accipere malim cum Epiphano & Musculo. Confirmat sententiam nostram locus Socratis, qui legitur paulo superius: ubi refert Arcadium appetente jam natale Domini, mandasse Joanni, non posse se in Ecclesiam venire nisi prius Joannes, qui synodali sententia damnatus fuerat, se in iudicio purgasset. Eodem igitur modo nunc instante festo Paschali, Arcadius mandat Joanni se non posse in Ecclesiam procedere, quamdiu Joannes à duabus jam Synodis damnatus, in ea resideret.

Ἔδικον τῆς συγκλήτου ἡμετέρας. Ades hæc, Senatus vocabatur. Auctor Chronici Alexandrini Honorio 6. & Aristaneto Consulibus: *ἔξ ἀφορμῆς ἐκείνῃ ἡ μεγάλη ἐκκλησία οὐκ ἔπρεβεν ἀπὸ κρατῶν αὐτῆς ἡ λισομένην ἐξολοκριντῶν ἡμερῶν δευτέρῃ ἄρ. 5.* Describit hæc eadem Zosimus in libro 5. Erat autem in regione secunda urbis Constantinopolitane, ut docet vetus descriptio urbis illius, ante notitiam Imperii Romani edita.

Pag. 328 ὁπλᾶτ' ἄλλω πλὴν θρησκευτῶν. Hic est ni fallor Præfectus urbi Manichæus & Semipaganus, qui in dedicatione statuae Eudoxiæ, Christianis illuserat, ut supra retulimus ex Theophane. De eodem Optato scribit Palladius in vita Chrysofomi, cum cum esset Præfectus urbi, coegisset matronas nobiles aut communicare cum Arfacio, qui in locum Joannis Chrysofomi fuerat subrogatus, aut ducentas auri libras fisco solvere.

In Caput XXI.

Pag. 329. τῆ πτωρικοῦ δικάτη ἡ νομισθεῖα μὲνός. Scribendum est ἡ νομισθεῖα ex codice Sfortiano, & ex versione Epiphani Scholastici. Nec aliter legit Nicéphorus, qui addit diem, quo obiit Joannes Chrysofomus dicatum fuisse exaltationi

Asp. Cr. Crucis. Sic enim conveniebat, ut is, qui vitam omnem sub cruce transegerat, nec alia re, quam cruce Domini sui gloriatu fuerat, festo illius die compage corporis solveretur, ut eleganter scribit idem Nicéphorus.

χιλιᾶς μετρησῶς εἰσελθεῖ. In quam Homilia à Chrysofomo dictum fuerit, equidem incompertum habeo. De Socratis tamen fide dubitari non potest, quippe qui iisdem temporibus vixerit, & utrumque, tam Chrysofomum, quam Sifinnium Novatianorum Episcopum, concionantes audire potuerit. Cæterum ex hoc loco, certius quam ex ullo alio colligi potest, Socratem Novatianum fuisse. Nam & Chrysofomi sententiam perperam interpretatur, & Sifinnio Novatiane partis Episcopo palam favet adversus Joannem Chrysofomum. Mihi vero hic videtur esse sensus verborum Chrysofomi. Meminisse debemus, paulo antea sublatum fuisse à Nectario Pœnitentiarium Presbyterum, permissumque omnibus ut pro sua quisque sententia ad sacra mysteria accederet. Quo facto pœnitentia publica non mediocriter labefacta fuerat, sublato scilicet Presbytero, qui vigorem ejus ac disciplinam integram atque incolumem servabat. Sic igitur ait Chrysofomus, auditores suos ad pœnitentiam exhortans. Antea quidem semel tantum pœnitentiam agere licebat, publicam scilicet. Nunc privatim pœnitentiam agere potes, quoties volueris. Antea non admittebatur secunda pœnitentia. Nunc etiam si millies pœnitentiam egeris, te admittam. Vides Chrysofomum loqui de privata & quotidiana pœnitentia, non autem de publica. Itaque frustra Socrates objicit ei decretum Episcoporum de non iteranda pœnitentia publica. Sciendum porro est hoc dictum obiectum esse Chrysofomo ab Isaacio Episcopo in Synodo ad Quercum quod licentiam peccantibus præberet, ita docens: Si iterum peccasti, pœniteat iterum. Et quoties peccaveris, veni ad me & ego te sanabo.

In Caput XXII.

Ὅτι σὲ εἶδον ἀπεκείνου. Apud Suidam in voce σπίνι, ubi totus hic Socratis locus describitur, deest vox ἀπεκείνου. Quæ aut omnino expungenda est ut superflua; aut delenda vox ἐπὶ quæ præcessit.

In Appendicem Libri VI.

Μεθ' ὄρκου καθεύον. Intelligit jusjurandum illud cujus supra meminuit Socrates: *Si Serapio Christianus morietur, Christus non est incarnatus.* Porro hæc verba κατὰ εἶνός & ἀπεκείνου, minas potius Severiani designant, quam rem ipsam. Neque enim Severianus Gabalorum Episcopus jus habuit damnandi ac deponendi Diaconum alterius paræciæ; sed tantum ei comminatus est se hoc perfecturum, & querelam suam ad iudicium Episcoporum detulit.